

Nader onderzoek vleermuizen, jaarrond beschermde vogels en beschermde soorten Driehoeven drie Ossendrecht

Projectnummer 221110
10 november 2022

Auteur

ing. S.J.M.P. Halters

Opdrachtgever

Koolen & Jansen BV
Putseweg 46
4641 RS Ossendrecht

Inhoudsopgave

1	INLEIDING	3
2	METHODE	4
2.1	VLEERMUISONDERZOEK.....	4
2.2	JAARROND BESCHERMDE VOGELS ONDERZOEK	5
2.3	ONDERZOEK MARTERACHTIGEN	5
2.4	ONDERZOEK AMFIBIEËN.....	5
2.5	VELDBEZOeken EN OMSTANDIGHEDEN.....	5
3	RESULTATEN VELDONDERZOEKEN	6
3.1	BESCHRIJVING WAARNEMINGEN VLEERMUIZEN	6
3.2	WAARGENOMEN FUNCTIES VLEERMUIZEN	7
3.3	WAARNEMINGEN PER VLEERMUISSOORT	7
3.4	BESCHRIJVING JAARROND BESCHERMDE VOGELS.....	10
3.5	MARTERACHTIGEN	12
3.6	AMFIBIEËN	14
3.7	MITIGATIE/COMPENSATIE	14
4	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	15
	LITERATUUR	16
	BIJLAGE 1 WETTELIJK KADER	17

1 Inleiding

Naar aanleiding van de voorgenomen sloop en herontwikkeling van de locatie van agrarisch gebied (met diverse bebouwing en bestrating en omliggende akkers, naar bedrijventerrein, aan de Putseweg 46 te Ossendrecht, ofwel planlocatie is een nader onderzoek naar de aan- danwel afwezigheid van vleermuizen, jaarrond beschermde vogels, en overige beschermde soorten uitgevoerd op deze locatie. Voor de voorgenomen sloop is een quickscan (Econsultancy, 2021) uitgevoerd waaruit blijkt dat diverse beschermde soorten in het plangebied en omgeving kunnen voorkomen (en evt. in het plangebied evt. beschermde functies voor deze soorten aanwezig kunnen zijn).

In dit kader is door de opdrachtgever de opdracht verstrekt om, onderzoek uit te voeren naar de aanwezigheid, gebruik en eventuele functies van vleermuizen, de jaarrond beschermde huismus, gierzwaluw, kerkuil, steenuil, buizerd (evenals boomvalk, sperwer) en rugstreeppad in het plangebied kaart te brengen.

Het onderzoek is toegespitst op het voorkomen van hierboven genoemde mogelijk aanwezige soorten te beoordelen (vast te stellen danwel uit te sluiten). Om aan de hand van het onderzoek de voorgenomen ontwikkeling (het slopen van de agrarische bedrijfsbebouwing en vervolgens inrichting en nieuwbouw van het bedrijfsterrein zorgvuldig te kunnen voorbereiden en realiseren (plangebied zie rood kader in figuur 1.1). Daarnaast is gekeken naar aanwezigheid van overige functies, zoals essentiële vliegroutes en/of essentieel foerageergebied, deze worden niet verwacht maar dit is bij de veldonderzoeken wel meegenomen.

Figuur 1.1. Ligging van het onderzoeksgebied in oranje contour (bron ondergrond: kaarten Brabant)

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 is de methode van onderzoek en werkwijze toegelicht. In hoofdstuk 3 zijn de resultaten van de veldbezoeken uitgewerkt en is de noodzakelijke maatregelen beschreven. In hoofdstuk 4 zijn de conclusies en aanbevelingen opgenomen.

2 Methode

Op basis van uitgevoerde quickscan is nader onderzoek noodzakelijk omdat vleermuizen, jaarrond beschermde vogels (uilen en diverse soorten roofvogels en/of (kleine) marterachtigen alsmede enkele amfibieën mogelijk (met beschermde functies) aanwezig zijn. Om dit vast te stellen (of uit te sluiten) is nader onderzoek noodzakelijk.

Uitgaande van het zo snel mogelijk starten met dit onderzoek dan is het stappenplan als volgt:

Werkstappen:

1. Jaarrond vleermuisonderzoek;
2. Onderzoek naar de aanwezigheid van bezette jaarrond beschermde vogel(nesten);
3. Onderzoek naar het gebruik van het gebied door marterachtigen (wezel en hermelijn, bunzing en steenmarter).
4. Onderzoek naar beschermde amfibieën.

2.1 Vleermuisonderzoek

Het terrein is bezocht op diverse datums (zie tabel 1). Er is gebruik gemaakt van de batdetectoren Pettersson D240x, D230 waarbij met diverse veldbezoeken aanvullend geluidsopnamen, zijn gemaakt door een of twee Songmeters SM4 BAT met GPS-logger. Niet tijdens alle bezoeken zijn geluidsopnamen gemaakt. Opgenomen geluiden zijn geanalyseerd met de programma's BatSound en Kaleidoscope. Er is iedere ronde geïnventariseerd met twee ter zake deskundige waarnemers, door S.J.M.P. Halters, H. Keijser en/of R.J. Buijs van Buijs Eco Consult B.V. waarbij de panden op uitvliegers/invliegers zorgvuldig konden worden beoordeeld. Daarbij is gewerkt volgens het vleermuisprotocol 2021.

Mogelijk te verwachten soorten op de locatie waren:

- Gewone dwergvleermuis;
- Ruige dwergvleermuis;
- Laatvlieger;
- Grootoorvleermuis (spec);

En eventueel minder veelvuldig voorkomende soorten (mogelijk aanwezig maar geen verblijfplaats verwacht) zoals:

- Rosse vleermuis;
- Franjestaart;
- Baardvleermuis (spec).
- Meervleermuis;
- Watervleermuis;

Tijdens de bezoeken is er aanvullend gebruik gemaakt van een warmtebeeldcamera (FLIR E6/ Pulsar Helion XP50) en een krachtige zaklamp (Feniks) om aanwezige vleermuizen in hun bewegingen te kunnen volgen en/of als vaste opgestelde camera bij een vliegopening te dienen om zo minstens 75% van de aanwezige gevels te kunnen beoordelen. De veldbezoeken zijn merendeels uitgevoerd vanaf zonsondergang. Tevens is minstens een bezoek in de kraamperiode uitgevoerd in de periode tot zonsopkomst. Bij alle bezoeken is verder gezocht naar sporen van vleermuisactiviteit (keutels e.d. nabij mogelijke in- en uitvliegopeningen, afgebeten vlindervleugels).

Tevens heeft gedurende langere periode vleermuisloggers aanwezig geweest binnen (semi)open schuren (open schuur; 3 en stierenstal; 5) om minder opvallende soorten (gewone grootoorvleermuis bijvoorbeeld) ter plaatse beter vast te stellen dan wel uit te sluiten.

2.2 Jaarrond beschermde vogels onderzoek

Dit onderzoek zal worden uitgevoerd in de geest van de beschikbare kennisdocumenten (zoals kennisdocument, huismus, steenuil, kerkuil en gierzwaluw van BIJ12) bij deze bezoeken wordt ook de aanwezigheid van eventueel overige niet jaarrond beschermde maar wel aanwezige broedvogels bepaald (zoals de boerenzwaluw). Hiervoor dient volgens de diverse kennisdocumenten op diverse momenten bezoeken aan de locatie worden gebracht. Nacht actieve vogels worden tevens bij het vleermuisonderzoek beoordeeld, hiervoor zijn met name in het vroege voorjaar aanvullend op de veldbezoeken voor vleermuizen noodzakelijk. Hierbij wordt met zichtwaarnemingen, geluid, warmtebeeldcamera en sporen beoordeeld of sprake is van aanwezigheid.

Voor huismus is verder beoordeeld of de groenstructuren aan de randen van de bebouwing gebruikt wordt als essentieel groen. Voor uilen is op basis van aanwezigheid en sporen (verse braakballen/krijtstrepen) beoordeeld of sprake is van een verblijf-/roestplaats in deze opstallen.

2.3 Onderzoek marterachtigen

Om de aanwezigheid van marterachtigen in het gebied vast te leggen is dit gedurende enkele weken (ca. 6-7) met een wildcamera (hermelijn) en een marterbox (wezel) onderzoek gedaan naar de aanwezigheid van marterachtigen in het voorjaar van 2022 (6 april 2022 t/m 26 mei 2022). Hierbij is alleen het oppervlakte opgenomen waarin opgaande begroeiing (en beschutting) voorkomt; rondom bebouwing boerderij. Het overig plangebied is open intensief gebruikte (asperge)akker.

2.4 Onderzoek amfibieën

Aanwezigheid van rugstreeppad zal in het voorjaar mede worden beoordeeld bij de vleermuisnachtbezoeken (koorrop rugstreeppad tijdens voorjaarsbezoeken 2022). Daarnaast zijn in het najaar van 2021 (sept-oktober) plaatjes uitgelegd. Deze zijn tijdens terreinbezoeken worden gekeerd om rustende dieren (eveneens van alpenwatersalamander en vinpootsalamander) vast te stellen danwel uit te sluiten. Tevens is in augustus van 2022 gekeken naar zichtwaarnemingen van rugstreeppad.

2.5 Veldbezoeken en omstandigheden

Tabel 2.1. Overzicht met bezoekdata, tijden en weersomstandigheden

Datum	Soort	Aanvangstijd	Eindtijd	Weer
14 september 2021**	VHOMA	19.00-0.00	23.00-0100	15 °C, wind 2 Bft O, geheel bewolkt
29 september 2021	VHOMA	04.30	07.50	14 °C, wind 2 Bft Z, half bewolkt
13 oktober 2021*	VHMA	10:50	12.30	14 °C, wind 2 Bft W, geheel bewolkt
3 november 2021*	VHOM	16.00	17.30	10 °C, wind 1 Bft NO, vrijwel geheel bewolkt
10 februari 2022*	HOM	18.00	21.30	6 °C, wind 2 Bft W, half tot zwaar bewolkt
22 maart 2022*	HOM	19.30	22:00	7 °C, wind 2 Bft O, zwaar bewolkt
6 april 2022*	HOMA	11.00	12.30	10 °C, wind 4 Bft ZW, half tot zwaar bewolkt
12 april 2022	VOMA	13.00-20:20	14.30-23:30	16 °C, wind 2 Bft ZZO, half bewolkt
29 april 2022*	VHGOMA	15.00	16.50	13 °C, wind 3 Bft ZO, licht bewolkt
16 mei 2022	VHGOMA	02.40	06.00	14 °C, wind 3 Bft WZW, half tot zwaar bewolkt
26 mei 2022*	VHGOMA	14.00	15.30	15 °C, wind 4 Bft ZW, half bewolkt
2 juni 2022	VHGOMA	20.45	0.30	13 °C, wind 3 Bft O, half tot zwaar bewolkt
20 juni 2022	VHGOMA	20.30	0.30	14 °C, wind 2 Bft N, half tot zwaar bewolkt
6 juli 2022*	VHGOMA	20.00	23.00	18 °C, wind 2 Bft W, half bewolkt
17 Augustus 2022**	VHOMA	0.00	02.00	16 °C, wind 2 Bft NNO, zwaar bewolkt
8 Oktober 2022*	VHOMA	14.00	15.30	13 °C, wind 2 Bft W, half tot zwaar bewolkt

Verklaring ** Veldbezoek voor uitsluiten winterzwermen v= vleermuis, H= huismus, G, gierzwaluw, O overige jaarrond beschermde vogels, M, marterachtigen, A amfibieën.

3 Resultaten veldonderzoeken

3.1 Beschrijving waarnemingen vleermuizen

De volgende soorten zijn meermaals en met zekerheid vastgesteld:

- **Gewone dwergvleermuis (PIPPIP);**
- **Ruige dwergvleermuis (PIP NAT);**
- **Gewone grootoorvleermuis (PLEAUR);**
- Laatvlieger (EPTSER);
- Rosse vleermuis (NYCNOOC);
- Watervleermuis (MYODAU);

Van de vetgedrukte soorten zijn verblijfplaatsen vastgesteld.

In onderstaande tabel 3.1 is een overzicht van de opgenomen en geanalyseerde geluidsbestanden weergegeven. Niet tijdens alle bezoeken zijn geluidsopnamen gedaan.

Tabel 3.1. Geluidsopnamebestanden per veldbezoek

data	PIPPIP	PIP NAT	PLEAUR	NYCNOOC	EPTSER	MYODAU	Eindtotaal
20210914	22	18		1			41
20210914 2	1			1			2
20210929	9						9
20210929 2	243	27	3	4			277
20220412	80	13		1			94
220516	6						6
220602	6	3		2	1	1	13
220602 2	32	17		2	4	1	56
220620 1	3		1				4
220620 2	5						5
open schuur	5295	541	67	20	1	7	5931
stierenstal	3697	18	2	4			3721
voorjaar stierenstal	327	19					346
Eindtotaal	9726	656	73	35	6	9	10505

Verklaring:

Waarneming is een geluidsopname op een bepaald moment: een vleermuis kan met rondjes vliegen als een exemplaar voor een grote hoeveelheid waarnemingen zorgen. Hoeveelheid waarnemingen zegt dus niet direct iets over het aantal voorkomende vleermuizen. De ruisopnamen zijn uit het overzicht gehouden. Noise is achtergrondgeluid van fietsen, auto's vogels/krekels/knaagdieren.

Tijdens het uitgevoerde vleermuisonderzoek zijn verschillende vleermuissoorten en verschillende gebruiksoorten van de gebieden (foerageren, vliegroute, en eventuele verblijfplaatsen) bepaald. In onderstaande tekst is een beknopte toelichting gegeven van de verschillende functies die het plangebied (en de directe omgeving) vervult voor vleermuizen (en voor welke soorten). Vervolgens wordt ingegaan of deze functie vanwege de voorgenomen ontwikkeling wordt beperkt danwel deels komt te vervallen en welke maatregelen hiervoor nodig zijn om dit te compenseren/mitigeren.

3.2 Waargenomen functies vleermuizen

Ter plaatse van de te slopen opstallen zijn van gewone dwergvleermuis is een zomer/paarverblijfplaats waargenomen. Ook is een paarverblijfplaats van ruige dwergvleermuis waargenomen en is een zomer/paarverblijfplaats van een gewone grootoorvleermuis vastgesteld.

Figuur 3.1 veldwaarnemingen vleermuisonderzoek vanuit loggers in rugzak

In het plangebied is wisselende activiteit waargenomen. Het aanwezig groen (bomen rond de boerderijopstallen) is geen essentieel foerageergebied en/of een onderdeel van essentiële vliegroute.

In de opstallen bedrijfsloodsen, boerderijwinkel en koeienstal zijn geen verblijfplaatsen aangetoond.

3.3 Waarnemingen per vleermuissoort

Gewone dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis is de meest voorkomende vleermuissoort in Nederland en is overwegend een typische gebouwbewoner.

In de najaarsperiode van 2021 is herhaalde baltsroep van een man gewone dwergvleermuis waargenomen. Dit is herleidbaar naar een paarverblijf van gewone dwergvleermuis. Gezien de verblijfplaats; ruimte tussen planken aan buitenzijde open schuur, is het aantal vleermuizen in deze verblijfplaats ook enkele opvolgende weken geteld (dagbezoeken, niet allemaal in veldonderzoekstabel opgenomen; extra inspanning) het aantal varieerde van 1 tot 3 exemplaren gewone dwergvleermuis (zie foto van beoordeelde verblijfplaats in figuur 3.2).

Figuur 3.2: 2 gewone dwergvleermuizen in paarverblijfplaats open schuur (2)

In het voorjaar/zomer van 2022 is opnieuw aanwezigheid van gewone dwergvleermuis ter plaatse vastgesteld. Vermoedelijk betreft het een (bijna) jaarrond gebruikt verblijf van een (en in de paarperiode max enkele) exemplaren. In de zomerperiode is het verblijf hooguit met een exemplaar bezet (diverse bezoeken geen aanwezigheid vastgesteld)

De locaties van de waargenomen verblijfplaatsen tijdens de veldbezoeken zijn weergegeven in figuur 3.3.

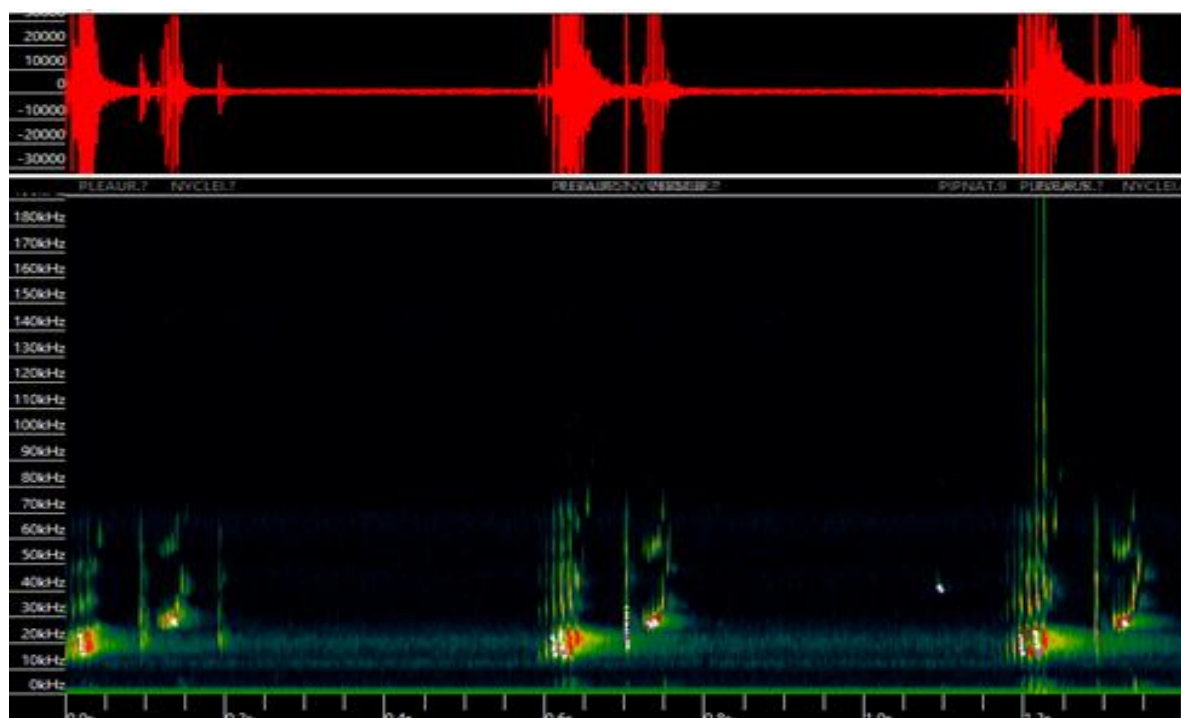
Figuur 3.3 Waargenomen verblijfplaatsen in 2021-2022. Zomer/paarverblijfplaats gewone dwergvleermuis (in blauw), (zomer)paarverblijfplaats ruige dwergvleermuis (in paars), zomer/paarverblijfplaats gewone grootoorvleermuis in groen. 1: bedrijfswoning met kantine, 2 winkel, 3 open schuur, 4 bedrijfsschuren, 5, stierenstal.

Tijdens de veldbezoeken zijn geen waarnemingen gedaan van winterzwermen. Gezien de bouw van de opstallen (slechts een deel is gebouwd met metselwerk in spouw (bedrijfswoning) en verder ontbreekt de massa van een groot meerlaags gebouw voor een stabiel winterklimaat) zijn deze op voorhand ook niet als potentiële locaties ingeschat. Massawinterverblijven kenmerken zich als een doorgaans groot kolossaal gebouw van meerdere verdiepingen en veel inpandige ruimten die onderling voor vleermuizen bereikbaar zijn. Aan deze kenmerken voldoen de aanwezige opstallen niet. Wel is het mogelijk (niet volledig uit te sluiten) dat de verblijfplaats ook in milde winters gebruikt worden als incidentele verblijfplaats.

Ruige dwergvleermuis

De ruige dwergvleermuis is vooral een boombewoner. In migratie (en paartijd) kunnen echter ook paarverblijven in bebouwing worden aangetroffen. Tijdens de veldbezoeken is in mindere mate de aanwezigheid van ruige dwergvleermuis waargenomen. Het verblijf is waargenomen in de hoofdbebouwing (agrarische bedrijfswoning met schuur/kantinedeel).

Dit zijn vooral (maar niet uitsluitend) waarnemingen in het najaar. In deze najaarsperiode is ook een stationair roepende man ruige dwergvleermuis vastgesteld (zie figuur 3.3 voor een voorbeeld sonogram van deze baltsroep op locatie).

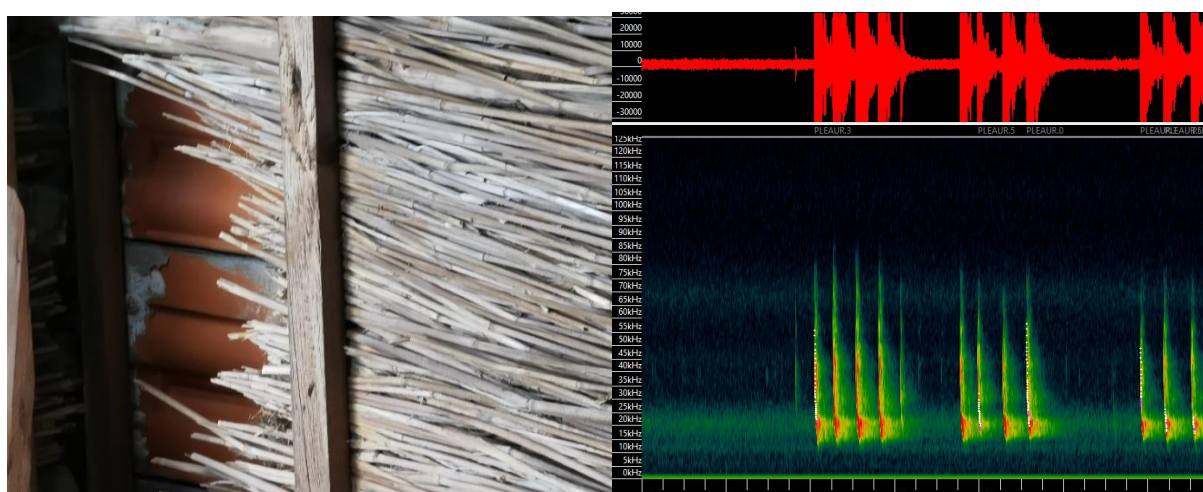

Figuur 3.4 Voorbeeld waargenomen stationaire baltsroep ruige dwergvleermuis

Dit is op een locatie waar ook een invliegende ruige dwergvleermuis is vastgesteld; het verblijf betreft vermoedelijk een paarverblijf van deze soort (zie figuur 3.2). Omdat de ruige dwergvleermuis een migrerende soort betreft heeft ook een aanvullende laat najaarsbezoek plaatsgevonden om late bezetting van een paarverblijfplaats elders in het plangebied te kunnen uitsluiten. Andere verblijfplaatsen dan dit paar-/ (en potentieel zomer)verblijf zijn niet aangetroffen.

Gewone grootoorvleermuis

Gewone grootoorvleermuizen komen in heel Nederland maar nergens in grote dichtheden voor. De soort kan zowel een boombewoner als gebouwbewoner zijn. Op de planlocatie is ter plaatse van de wagenschuur zowel een verblijfplaats als baltsroep van gewone grootoorvleermuis waargenomen; een paarverblijfplaats; zie figuur 3.2. Ook tijdens een bezoek in het voorjaar/zomer is een enkel exemplaar van gewone grootoorvleermuis waargenomen. De verblijfplaats wordt dus in alle actieve seizoenen (maar niet op alle bezoeken) gebruikt.

Figuur 3.5 Verblijfplaats gewone grootoorvleermuis in open schuur en voorbeeld waargenomen balts grootoorvleermuis

Laatvlieger

De laatvlieger is bekend als een typische gebouwbewoner. Deze soort is enkel langs vliegend en foeragerend waargenomen. Gezien de beperkte aard van de waarnemingen heeft de soort geen binding met het plangebied. In de geluidsopnamen wordt dit verder bevestigd doordat de opnamen niet in uit- danwel invliegperiodes zijn gemaakt.

Rosse vleermuis

De rosse vleermuis is een typische boombewoner. Kraamkolonies zijn te vinden in oud bos. In de omgeving is dit oud bos aanwezig. Tijdens diverse bezoeken zijn overvliegende exemplaren (1 exemplaar per moment) waargenomen. Deze grotere vleermuissoorten vliegen vrij van geleiding over het plangebied.

Watervleermuis

De watervleermuis, een typische boombewoner, net als rosse vleermuis. Hoewel verblijfplaatsen op basis van de quickscan al uitgesloten waren, is wel beoordeeld of er voor watervleermuis sprake is van een essentiële vliegroute en/of foerageergebied; dit is niet aangetoond.

3.4 Beschrijving jaarrond beschermde vogels

Huismus

Tijdens de veldbezoeken zijn ter plaatse van het plangebied beschermde functies voor huismussen waargenomen. In totaal zijn tijdens de veldbezoeken op 10 à 11 locaties indicaties gedaan van huismusnesten. Deze nestlocaties zijn aanwezig in twee gebouwen: 1: hoofdgebouw (bedrijfswoning met kantine) en de wagenschuur. In/aan de overige bebouwing zijn geen nestlocaties vastgesteld.

De groene hagen (direct ten zuiden en noorden van deze bedrijfswoning) worden ook veelvuldig gebruikt door huismussen.

Figuur 3.6 locatie huismussen in geel

Gierzwaluw

Tijdens alle voorjaarsbezoeken is aandacht besteed aan aanwezigheid van gierzwaluw. Deze zijn enkel hoog overvliegend waargenomen. Gierzwaluwen zijn binnen het plangebied niet broedend aanwezig.

Kerkuil

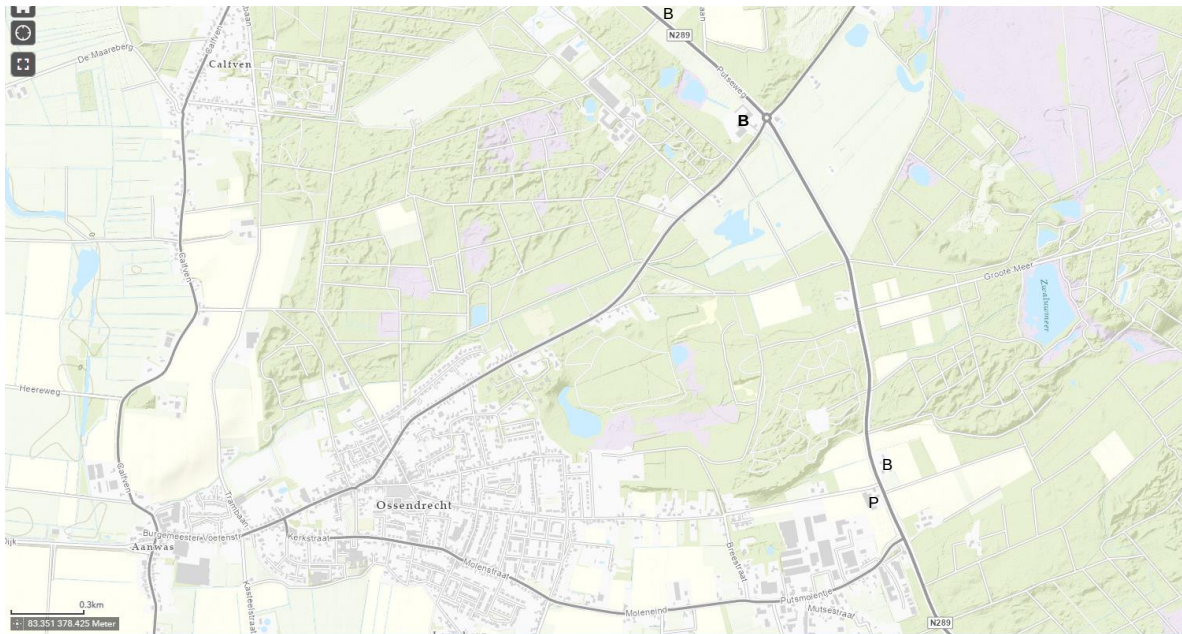
Alle opstallen zijn tijdens de veldbezoeken beoordeeld op aanwezigheid van kerkuil. Tijdens de quickscan en het eerste veldbezoek zijn in de open schuur wel enkele oude sporen gevonden. Fysieke aanwezigheid van kerkuil, of nieuwe sporen zijn tijdens alle veldbezoeken (2021 en 2022) niet waargenomen. Binnen het plangebied is geen nest- en/of roestplaats van kerkuil aanwezig.

Overig jaarrond beschermde vogels

Tijdens de veldbezoeken in het voorjaar van 2022 is aanwezigheid van jaarrond beschermde vogels beoordeeld. Zo is de torenvalkenkast en de twee nesten beoordeeld. In alle ronden zijn deze niet bezet door roofvogels. Uitgezonderd buizerd (overvliegend) zijn deze soorten (steenuil, ransuil, buizerd, sperwer, havik, boomvalk, wespendif) ook niet binnen het plangebied waargenomen. Ook huiszwaluw is binnen het plangebied niet aanwezig.

Boerenzwaluw

Binnen het plangebied is wel sprake van aanwezigheid van boerenzwaluw (in de stierenstal). Zowel in 2021 als in 2022 zijn hier nestelende dieren aanwezig (8-9 stuks). In de omgeving zijn echter op diverse locaties ook boerenzwaluwen aanwezig. Waardoor deze bij de voorgenoemde sloop van de opstallen zich kunnen bijvoegen (zie figuur 3.7).

Figuur 3.7: potentieel boerenzwaluw in directe omgeving: P: planlocatie B: boerenzwaluw in broedseizoen 2022 vermoedelijk aanwezig.

3.5 Marterachtigen

Tijdens de veldonderzoeken zijn zowel een stand-alone wildcamera als een marterbox geplaatst. Deze zijn op locatie aanwezig geweest van 6 april 2022 t/m 26 mei 2022. In deze periode zijn geen opnamen gedaan van marterachtigen (steenmarter, boommarter, bunzing, wezel en hermelijn). Ook zijn in en rondom de bebouwing geen sporen aangetroffen van deze soorten.

Figuur 3.8: locatie opgestelde wildcamera (+) en marterbox ^

Figuur 3.9 opgestelde wildcamera

Figuur 3.10 opgestelde marterbox

Tijdens deze periode zijn wel opnamen gemaakt van algemene soorten muizen, hond en kat, vos, houtduif, zanglijster, merel, heggemus etc.

3.6 Amfibieën

Tijdens de dagbezoeken zijn 20 uitgelegde plaatjes (september 2021-augustus 2022) bekeken. Hierbij zijn geen exemplaren van rugstreeppad, alpenwatersalamander en/of vinpootsalamander aangetroffen.

Figuur 3.11 amfibieënplaatjes en locaties met losse stenen

Ook zijn tijdens deze veldbezoeken losse tegels/pannen en stenen ed gekeerd, ook hier zijn geen van deze soorten waargenomen. Daarnaast is tijdens de nachtelijke bezoeken gelet op koorroep van rugstreeppad ter plaatse. Deze is op (of in de directe omgeving) van het plangebied niet waargenomen. Na afloop van deze nachtelijke bezoeken zijn (in juni en juli) bekende plaatsen met rugstreeppad bezocht, waarbij koorroep wel is vastgesteld.

Gezien de functie van de aanwezig sloten (zaksloot) waren deze ten tijde van de bezoeken in het voortplantingsseizoen ook niet gevuld met water (larven zijn hierdoor niet aangetroffen).

3.7 Mitigatie/compensatie

Binnen het plangebied is van drie soorten een zomer/paarverblijfplaats waargenomen te weten van: Gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en gewone grootoorvleermuis. Deze verblijfplaatsen en de nestlocaties van huismus als gevolg van het planvoornemen verlopen.

Het is mogelijk dat de waargenomen verblijfplaatsen in milde winters ook gebruikt kunnen/zullen worden als verblijfplaats, al is dit gezien de incidentele aard van de waarnemingen van de aanwezige exemplaren in het najaar en de bouwaard van de schuren niet het meest waarschijnlijk.

Er is voor dit plangebied sprake van verplichte mitigatie en/of compensatie als gevolg van de voorgenomen herontwikkeling voor vleermuizen en huismus. Voor het mogen uitvoeren van sloop en herontwikkeling dient een ontheffing soortbescherming Wet natuurbescherming te worden aangevraagd, waarin het mogen verwijderen (door sloop) van de verblijfplaatsen, en het verstoren van de gewone dwergvleermuis en de wijze van compensatie en mitigatie (incl. planning) nader dient te worden uitgewerkt.

4 Conclusies en aanbevelingen

Vleermuizen

Op/nabij de locatie is de aanwezigheid van zes vleermuissoorten aangetroffen; gewone dwergvleermuis, dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis en watervleermuis. Alleen de eerste drie soorten hebben een binding in het plangebied.

De gewone dwergvleermuis is een vooral object/gebouw bewonende soort. Voor deze soort is in het plangebied tijdens de veldbezoeken ook een zomer/paarverblijfplaats aangetroffen (in de open schuur). Mogelijk worden deze verblijfplaatsen ook in milde winters als verblijfplaats gebruikt. Signalen en kenmerken van de bebouwing binnen het plangebied als (massa)winterverblijfplaats zijn niet waargenomen. Ook voor ruige dwergvleermuis is een paarverblijfplaats aangetroffen; in het woonhuis. Gewone grootoorvleermuis heeft tevens een zomer/paarverblijfplaats in het plangebied (open schuur).

De overige waargenomen vleermuissoorten zijn vooral langs- en overvliegend en zonder binding met het plangebied waargenomen. Binnen het plangebied zijn geen essentiële vliegroutes, of foerageergebied aanwezig.

Jaarrond beschermde vogels

Binnen het plangebied zijn beschermde functies voor huismus (10 a) 11 nestplaatsen waargenomen. Van kerkuil en gierzwaluw zijn geen broed (en/of roest)plaatsen vastgesteld. Ook ander jaarrond beschermde broedende vogels (steenuil, ransuil, buizerd, sperwerk, havik, boomvalk en wespendif) zijn binnen het plangebied niet vastgesteld. De boerenzwaluw is broedend (stierenstal) binnen het plangebied aanwezig. In de omgeving zijn meer broedlocaties en potentieel aanwezig om zich bij aan te sluiten.

Resume

Voor de voorgenomen ontwikkeling is het noodzakelijk om een ontheffing soortbescherming Wet natuurbescherming aan te vragen, voor de soort gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis en huismus. Voor zowel het mogen vernietigingen van (in ieder geval diverse) verblijf/nestplaatsen, (en voor vleermuissoorten ook voor verstoren van exemplaren). Voor overige vleermuissoorten, gierzwaluw, kerkuil en overige jaarrond beschermde vogels, marterachtigen en amfibieën zijn geen beschermde functies binnen het plangebied aangetoond. Wel zijn enkele van deze soorten (vermoedelijk) in de omgeving van het plangebied aanwezig. Met het planvoornemen gaan echter geen beschermde functies verloren.

Om de weg te vallen verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis en huismus te compenseren dienen alternatieve verblijf-/nestplaatsen te worden gerealiseerd. Bevoegd gezag kan, na een onderbouwing van wettelijk belang, het afwezig zijn van goede alternatieven en zorgvuldige mitigatie en compensatie beoordelen of en onder welke voorwaarden zij hiervoor een ontheffing Wet natuurbescherming, onderdeel soortbescherming verstrekken.

Volledigheid inventarisatie

De inventarisatie is een uiteraard een steekproef. Het is dan ook mogelijk dat soorten en functies niet waargenomen zijn, terwijl dat ze (op een ander tijdstip) wel aanwezig zijn. Dit is echter acceptabel, de Wet natuurbescherming vraagt een initiatiefnemer om alles te doen wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden. Met de gekozen methode en inspanning is dan ook voldoende invulling gegeven aan artikel 1.11 (zorgplicht) van de Wet natuurbescherming. Wat betreft het vooronderzoek heeft de initiatiefnemer dan ook gedaan wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

Literatuur

Dietz C. en Kieffer A. Veldgids Vleermuizen van Europa, (Nederlandse vertaling) (KNNV-uitgeverij, Zeist 2017)

Econsultancy, 15548.003 Ecologische Quicksan Wet natuurbescherming Putseweg 46 EO
Ossendrecht

Limpens, H, Mostert K, Bongers W. Atlas van de Nederlandse vleermuizen, onderzoek naar
verspreiding en ecologie KNNV Uitgeverij, Utrecht, 1997)

Kennisdocument gewone dwergvleermuis

Kennisdocument ruige dwergvleermuis

Kennisdocument gewone grootoorvleermuis

Kennisdocument huismus

www.KNMI.nl

www.verspreidingsatlas.nl

www.vleermuis.net

www.brabant.nl

Bijlage 1 Wettelijk kader

Hieronder volgt een algemene beschrijving van de Natuurwetgeving, gevolgd door betreffende onderdelen van de wetgeving.

De Nederlandse natuurwetgeving

De Nederlandse natuurwetgeving valt uiteen in gebiedsbescherming en soortbescherming. De gebiedsbescherming is geïmplementeerd in de Natuurbeschermingswet 1998 en omvat de Natura 2000-gebieden. Per 01/01/2017 zijn beide onderdelen (en de Boswet) geïntegreerd in de Wet natuurbescherming (Wn).

Gebiedsbescherming

In de Natura 2000 gebieden zijn de beschermde natuurmonumenten alsmede de gebieden met de status Vogel- en/of de Habitatrichtlijngebied (Voorheen Speciale beschermings Zones, Sbz's) opgenomen.

Globaal kan worden gesteld dat de gebiedsbescherming gericht is op de bescherming van de waarden waarvoor een gebied is aangewezen. Deze bescherming is gebied specifiek, maar kent wel de zogenaamde externe werking. Dat wil zeggen dat ook handelingen buiten het beschermde gebied niet mogen leiden tot verlies aan kwaliteit in het beschermde gebied.

Soortbescherming

De soortbescherming is per 01/01/2017 ook opgenomen in de Wet natuurbescherming. Deze wet omvat ook de bescherming van Habitatrichtlijnsoorten buiten de aangewezen Natura 2000-gebieden. Deze bescherming geldt overal in Nederland, ook in de beschermde gebieden. De soortbescherming kent geen externe werking. Projecten worden getoetst aan de directe invloed op beschermde waarden binnen de grenzen van het projectgebied. Conform deze wet is de initiatiefnemer bij ruimtelijke ingrepen verplicht op de hoogte te zijn van mogelijke voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied. Vanuit deze kennis dienen plannen e projecten getoetst te worden aan eventuele strijdigheid met de verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming.

Onder de werking van de soortbescherming vallen circa 930 dier- en plantensoorten. Alle inheemse zoogdieren, vogels, amfibieën, en reptielen zijn beschermd. Tevens hebben een aantal planten, vissen, insecten en ongewervelden een beschermde status. Voor de in het wild voorkomende planten en dieren geldt bovendien de algemene zorgplicht (art. 1.11).

Volgens de Wet natuurbescherming mogen beschermde dier- en plantensoorten niet worden gedood, gevangen, opzettelijk worden verontrust of gedood. Voortplanting- of vaste rust of verblijfplaatsen mogen niet opzettelijk worden beschadigd of vernield. Habitatrichtlijnsoorten mogen tevens niet opzettelijk worden verstoord. Beschermde planten mogen niet opzettelijk van hun groeiplaats worden verwijderd of vernield. De verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming (Wn) staan vernoemd in onderstaand kader.

Verbodsbepalingen Wet natuurbescherming (Wn)

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wn	Beschermingsregime andere soorten § 3.3 Wn
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen

Bron: Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen, Ministerie van Economische Zaken

De werkingssfeer van de Wet natuurbescherming is niet beperkt tot of gerelateerd aan speciaal aangewezen gebieden, maar geeft de beschermde soorten **overall** in Nederland bescherming.

In o.a. artikelen 3.3, 3.8 en 3.10 van de Wet natuurbeschermingswet worden de ontheffings- en vrijstellingsmogelijkheden weergegeven. Welke voorwaarden verbonden zijn aan de ontheffing- of vrijstelling (zoals werken met een goedgekeurde gedragscode) hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen in het plangebied.

- Beschermde soorten – met (Provinciale) vrijstelling:
Voor deze soorten geldt een vrijstelling van een of meerdere verbodsbepalingen (zoals bijvoorbeeld het vangen van dieren en/of het vernielen van vaste verblijfsplaatsen. Voor deze soorten is derhalve in veel gevallen geen ontheffing nodig. Wel geldt ten aanzien van deze soorten de zorgplicht, die eveneens van de Wet natuurbescherming uitgaat.
Soorten die vallen onder de vrijstelling betreft over het algemeen (en dus per Provincie verschillend) onder andere algemene zoogdiersoorten, zoals algemene muizen- en spitsmuizen, de woelrat, de egel, konijn, ree en vos, algemene amfibiesoorten, waaronder de bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander.

- Overige 'nationaal beschermde' soorten:

Voor deze soorten geldt voor ruimtelijke ontwikkeling en bestendig beheer een mogelijkheid voor ontheffing, welke aan drie criteria wordt getoetst: er is sprake van een in of bij wet genoemd belang, er is geen alternatief en 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'.

Voor deze soorten is derhalve een ontheffing nodig of kan gewerkt worden met een goedgekeurde gedragscode. Soorten die vallen onder dit nationale beschermingsregime vallen betreft onder andere algemene zoogdiersoorten, zoals das, boommarter, algemene amfibieën en reptielen alpenwatersalamander, hazelworm, flora als schubvaren en bokkenorchis en vissoorten waaronder de grote modderkruiper. Daarnaast geldt ook voor deze soorten de algemene zorgplicht.

- Habitatrichtlijnsoorten:

Voor deze soorten geldt het zwaarste beschermingsregime en is voor ruimtelijke ontwikkeling geen vrijstelling mogelijk van de ontheffingsplicht. Voor deze soorten dient een ontheffing te worden aangevraagd, welke aan drie criteria wordt getoetst: er is sprake van een in of bij wet genoemd belang, er is geen alternatief en 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'. Wel kan als voldaan wordt aan een in de wet genoemd belang ook bij ruimtelijke ontwikkeling gewerkt worden met een goedgekeurd gedragscode. Daarnaast geldt ook voor deze soorten de algemene zorgplicht. Tot dit beschermingsregime horen o.a. alle vleermuissoorten, de bever, otter, noordse woelmuis, verschillende amfibiesoorten waaronder rugstreeppad en kamsalamander.

- Vogelrichtlijnsoorten:

Alle vogels zijn in Nederland gelijk beschermd. Voor deze soorten geldt het zwaarste beschermingsregime en is voor ruimtelijke ontwikkeling ook geen vrijstelling mogelijk van de ontheffingsplicht. Voor deze soorten dient een ontheffing te worden aangevraagd, welke aan drie criteria wordt getoetst: er is sprake van een in of bij wet genoemd belang, er is geen alternatief en 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'. Wel kan als voldaan wordt aan een in de wet genoemd belang ook bij ruimtelijke ontwikkeling gewerkt worden met een goedgekeurd gedragscode. Daarnaast geldt ook voor deze soorten de algemene zorgplicht.

Zorgplicht

Voor alle in het wild voorkomende plant- en diersoorten, dus ook voor onbeschermden en beschermde soorten die zijn vrijgesteld geldt wel de ook 'algemene zorgplicht' (art. 1.11 Wet natuurbescherming). Deze zorgplicht houdt in dat initiatiefnemer passende maatregelen moet nemen om schade aan beschermde gebieden en in het wild voorkomend plant en diersoorten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het niet verontrusten of verstoren in de kwetsbare perioden zoals de winterslaap, de voortplantingstijd en de periode van afhankelijkheid van de jongen.

De kwetsbare perioden voor de verschillende soortgroepen zijn niet allen gelijk. Als 'veilige' periode voor alle groepen geldt in het algemeen de periode van half augustus tot half november, de periode waarin de voortplantingstijd achter de rug is en diersoorten als vleermuizen, overige zoogdieren en amfibieën nog niet in winterslaap zijn. Indien een locatie in die periode bouwrijp wordt gemaakt, kan daarna gedurende het winterseizoen en het daaropvolgende voorjaar probleemloos worden gewerkt. Zo kan bijvoorbeeld vegetatie gedurende het groeiseizoen kort gemaaid worden, zodat er geen vogels gaan broeden en het tegen de winter ook ongeschikt is voor kleine zoogdieren of amfibieën die in winterslaap gaan.

Indien tijdens de uitvoering van de werkzaamheden beschermde soorten worden waargenomen dienen maatregelen genomen te worden om schade aan deze individuen zo veel mogelijk te voorkomen (bijvoorbeeld wegvangen en verplaatsen of terreindelen af te zetten en het werk ter plaatse stil te leggen). Ecologische begeleiding kan hierin voorzien.